

Johtaja Pasi Pohjola  
sosiaali- ja terveysministeriö

Eduskunta  
Valtiovarainvaliokunta

Viite: Asiantuntijapyyntö 15.05.2020 klo 11:30 / VNS 1/2020 vp

## **SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASiantuntijalausunto VALTioneuvoston SELONTEKÖÖN JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2021-2024 (VNS 1/2020 VP)**

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa liittyen Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024 ja erityisenä teemana:

- koronaepidemian talousvaikutukset kehyskaudella

### **Koronaepidemian talousvaikutukset kehyskaudella**

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla koronaepidemian taloudellisten vaikutusten arviointi kehyskaudelle vuosille 2021-2024 on tässä vaiheessa erittäin haastavaa, kun ei varmuudella tiedetä pandemian ja siten rajoitusten kestoja ja niiden vaikutusta yhteiskuntaan. On selvää, että pandemia aiheuttaa lyhytaikaista työkyvyttömyyttä osalla väestöstä. Lisäksi osa sairastuneista vaatii sairaanhoitoa. Näyttää kuitenkin siltä, että rajoitustoimenpiteiden vaikutukset ovat talouden kannalta huomattavasti terveydenhuollon kustannuksia suuremmat.

Julkisen talouden suunnitelma (JTS) vuosille 2021-2024 perustuu valtiovarainministeriön 16.4.2020 julkaiseman ennusteeseen, jonka mukaan Suomen talous supistuu 5,5 prosenttia vuonna 2020. Valtiovarainministeriön ennusteessa oletettiin, että rajoitustoimet kestävät kolme kuukautta, eli noin kesäkuun puoliväliin. Tämän osalta voidaan jo tässä vaiheessa todeta, että julkisen talouden suunnitelman oletukset eivät vastaa nykyistä käsitystä kriisin kestosta, joka tulee olemaan pidempi. Kehyskauden talousvaikutusten arvioimiseksi tarvitaan päivitetty taustaoletukset mm. työttömyydestä. Kriisin hoitamiseksi hallitus on luvannut täsmentää toimenpiteitä lisätalousarviomenettelyssä ja elokuun budjettiriihessä. Hallitus on asettanut valmisteluryhmän valmistelemaan kriisin jälkihoitostrategiaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on tehty lukuisia toimenpiteitä ja määrärahalisäyksiä epidemian hoitamiseksi sekä epidemian välillisten vaikutusten hallitsemiseksi kuluvana talousarviovuotena. Tehdyt toimenpiteet ovat luonteeltaan väliaikaisia ja niiden talousvaikutuksia on arvioitu tässä vaiheessa vain vuodelle 2020.

Viranomaisten osalta toimeenpanoon on varauduttu Huoltovarmuuskeskuksen kautta tehtävien hankintojen rahoituksella ja muiden hallinnonalan laitosten ja virastojen resurssien lisäämisellä ja kohdentamisella koronatehtäviin. Näiden toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset kohdistuvat näillä näkymin pääosin vuoteen 2020.

Terveysterveystenhuoltoon kohdistuvat kustannukset syntyvät palvelujärjestelmässä. Hallitus päätti kehysriihessä, että terveydenhuollolle koronakriisistä aiheutuvat kustannukset korvataan. Kyseessä on pääosin kuntien tukemisesta valtiovarainministeriön pääluokassa. Ensimmäisessä vaiheessa kompensoidaan veronmaksun lykkäyksistä kunnille vuonna 2020 arvioidut tilapäiset veromenetykset. Toisessa vaiheessa valtio korvaa suoraan sairaanhoitopiireille koronakriisiin aiheuttamat lisäkustannukset valtionavustuksella (mm. tehohoito), kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotetaan määräaikaaisesti vuodelle 2020, peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan määräajaksi loppuvuodelle 2020 ja harkinnanvaraista valtionosuutta korotetaan.

Lisäkustannuksia sairaaloille ja terveyskeskuksille on aiheuttanut resurssien varaaminen covid-19 -potilaiden hoitoon sekä tartuntojen jäljitykseen ja testaukseen. Samaan aikaan erityisesti sairaaloiden tulot, mutta myös yksityisen sektorin tulot ovat pienentyneet muiden kuin koronaan liittyvien palvelujen määrän ja sitä myötä laskutuksen pienentymisen vuoksi. Kun peruuntuneet hoidot ja tutkimukset odotettavasti toteutuvat epidemian väistyttyä, voidaan otaksua jonojen kasvavan ja sen myötä synnyttävän kasvupainetta kuntien sote-menoihin.

Toimeentuloa turvaaviin etuuksiin on tehty väliaikaisia muutoksia muun muassa poistamalla työttömyysturvasta omavastuu-aika ja toimeenpanemalla uusi etuus koronavirusepidemian aikana palkatta töistä poissa oleville. Asumistuen, perustoimeentulotuen ja työttömyysturvamenojen kasvuun on varauduttu lisätalousarvioissa vajaalla 1,5 mrd. eurolla, joka perustuu edellä viitattuun valtiovarainministeriön 16.4.2020 julkaiseman ennusteeseen rajoitustoimien 3 kuukauden kestosta. Tarvearviot tulevat kasvamaan tilanteen pitkittyessä ja koskemaan talousarviovuoden lisäksi kehyskauden 2021-2024 alkuvuosia.

Pitkittyessään taloudellinen kriisi kasvattaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Taloudelliset vaikutukset tulevat kohdistumaan jonkin verran eri tavoin kuin akuutin kriisin hoidossa. Jo nyt arvioidaan, että poikkeusolojen pitkittymisellä on merkittäviä vaikutuksia väestön palvelutarpeisiin ja palvelujärjestelmän toimintaan. Rajoitustoimien vuoksi kiireetöntä hoitoa on sekä vähennetty että palveluihin on hakeuduttu vähemmän. Palvelutarpeen ja jonojen purkaminen poikkeusolojen jälkeen tulee olemaan haastavaa ja resursseja syövää. Elvyttämistoimenpiteillä ja talouden elpymisvauhdilla on puolestaan vaikutusta väestön toimeentuloa turvaavien etuuksien tarpeeseen.